

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní Mgr. Jarmilou Úředníčkovou v právní věci

žalobkyně:

K. M.

zastoupena Mgr. Vadimem Rybářem, advokátem sídlem 702 00
Ostrava – Moravská Ostrava, Tyršova 1714/27

proti

žalovanému:

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
sídlím 128 01 Praha 2, Na Poříčním právu 1

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 9. 2023 č. j. MPSV-2023/194998-923, ve věci
příspěvku na živobytí

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobou podanou v zákonné lhůtě a dále doplněnou podáním doručeným soudem dne 26. 4. 2024 se žalobkyně domáhala zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky v Ostravě ze dne 10. 7. 2023 č. j. 32859/2023/BRU, kterým byl žalobkyni snížen příspěvek na živobytí od 1. 7. 2023 z částky 5 278 Kč na částku 4 368 Kč měsíčně. Žalobkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje I. M.

nesouhlasila s výší příspěvku na živobytí s tím, že správní orgán by jí měl doplatit částku 4 470 Kč jako dávku příspěvek na živobytí ve prospěch jejího manžela R. M. Ten je společně posuzovanou osobou. Částka živobytí společně posuzovaných osob byla úřadem práce ponížena o poměrnou část příspěvku na živobytí osoby, která není v hmotné nouzi, přičemž touto osobou je její manžel R. M. Tvzení o jejím manželovi je neopodstatněné a není doloženo důkazy. Vše je subjektivní názor správních orgánů. Podle žalobkyně byl její manžel křivě obviněn. Tvzení, že její manžel není považován za osobu v hmotné nouzi je neopodstatněné a není doloženo důkazy. Vše je pouze subjektivní názor správního orgánu I. stupně i žalovaného. Tím, že její manžel byl neprávem označen jako osoba nepovažovaná za osobu v hmotné nouzi, nebyla jí navýšena dávka na živobytí o částku 4 470 Kč měsíčně. Zdůraznila, že manžel je od 6. 2. 2023 v evidenci uchazečů o zaměstnání a zúčastnil se projektu přes úřad práce – naučného kurzu. Manžel u lékaře byl a sdělil mu „obhajobu o zákonu o specifických službách“ (poznámka soudu – bez bližšího vysvětlení, co tím má na mysli). Žalobkyně dále uváděla, že jejímu manželovi nebyla vyplácena dávka na živobytí ani v červnu, srpnu a září 2023, a to přesto, že manžel byl účasten projektu přes úřad práce (šlo o naučný kurz) a tím splnil aktivitu pro navýšení dávky z existenčního minima na životní minimum. Odkazovala na protokoly a záznamy s jeho vyjádřením ze dne 19. 7. 2023, 30. 8. 2023, 3. 10. 2023, dále na tiskopisy ze dne 19. 7. 2023, 4. 9., 8. 9. a 20. 9. 2023. Dle žalobkyně důvodem, proč manželovi není vyplácena dávka na živobytí, je osobní zaujetí vedoucího oddělení dávek hmotné nouze proti manželovi, s nimž měl mnoho výměn názorů. Uváděla, že její manžel má nárok na příspěvek na živobytí i za měsíce srpen a září 2023. Žalobkyně poukázala také na to, že dávka mu není poskytována od března 2023 z důvodu sankčního vyřazení v srpnu roku 2022. Důvodem sankčního vyřazení bylo nepodstoupení vstupní lékařské prohlídky. Manžel však na zdravotní prohlídce byl.

2. Žalovaný v písemném vyjádření navrhl zamítnutí žaloby. Odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí, z něhož obsáhle citoval a poznamenal, že již v napadeném rozhodnutí vysvětlil, že zaevidování osoby jako uchazeče o zaměstnání nezakládá automaticky nárok této osobě na to, aby byla považována za osobu v hmotné nouzi, neplnili tato osoba i další podmínky.
3. Krajský soud v souladu s ust. § 75 odst. 1 a 2 s.ř.s., zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen s.ř.s.), přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, včetně zákonnosti správního řízení, které předcházelo jeho vydání, dle skutkového a právního stavu k datu vydání napadeného rozhodnutí a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Soud přitom postupoval podle § 51 odst. 1 s.ř.s. a rozhodl bez nařízení jednání, neboť žalovaný s tímto postupem výslovně souhlasil a žalobkyně se na výzvu soudu dle citovaného zákonného ustanovení nevyjádřila a nesouhlas s projednáním věci bez nařízení jednání soudu nesdělila.
4. Ze správního spisu soud zjistil, že Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě dne 10. 7. 2023 pod č. j. 32859/2023/BRU rozhodl o snížení příspěvku na živobytí žalobkyni z částky 5 278 Kč na částku 4 368 Kč měsíčně od 1. 7. 2023 s tím, že měsíční výše dávky bude rozdělena do více dílčích výplat, které budou vypláceny tak, že částka 2 768 Kč bude vyplácena poštovní poukázkou a částka 1 600 Kč formou typizovaných poukázek na nákup zboží, a to v pokladně úřadu. Úřad práce při stanovení výše příspěvku vyšel z částky živobytí společně posuzovaných osob, kterou je kromě žalobkyně též její manžel R. M. Příspěvek byl stanoven ve výši rozdílu mezi částkou živobytí společně posuzovaných osob, která činí 7 498 Kč a částkou 3 130 Kč, která odpovídá poměrné části příspěvku na živobytí

osoby, která není v hmotné nouzi, tedy manžela žalobkyně. Úřad práce vycházel ze zjištění, že panu M. jako uchazeči o zaměstnání byla při jednáních na oddělení zaměstnanosti věnována dostatečná pozornost při hledání pracovního místa. S ohledem na jeho dlouhodobou nezaměstnanost, dlouhodobou závislost na nepojistných sociálních dávkách apod., vybrán jako vhodný uchazeč, kterého je možno zařadit na pozici „uklízeč veřejného prostranství u TS Bruntál, s.r.o.“, byla mu tato příležitost úřadem práce zprostředkována, a to s nástupem od 1. 8. 2022. Na projednání nabídky na uvedenou pozici se dne 1. 7. 2022 nedostavil a následně doložil dočasnou pracovní neschopnost na období od 30. 6. do 4. 7. 2022, vystavenou MUDr. B. V náhradním termínu dne 15. 7. 2022, který mu zaměstnavatel poskytnul, se manžel žalobkyně zúčastnil výběrového řízení na pozici „uklízeč veřejného prostranství u TS Bruntál, s.r.o.“ a byl přijat. Na základě této skutečnosti úřad práce upustil od posuzování, zda lze pana Mádra považovat za osobu v hmotné nouzi a vyhodnotil nárok na příspěvek na živobytí, ve kterém zohlednil částky živobytí obou společně posuzovaných osob. Dne 18. 7. 2022 bylo rozhodnuto o nároku na dávku v měsíci červenci 2022. Dne 25. 7. 2022 bylo úřadu práce smluvním lékařem, který zajišťuje vstupní lékařské prohlídky pro zaměstnavatele TS Bruntál, s.r.o., sděleno, že se manžel žalobkyně odmítl vstupní lékařské prohlídce podrobit, přestože byl upozorněn, že svobodná volba lékaře je u pracovních prohlídek vyloučena. Nebylo tak možno vystavit posudek o zdravotní způsobilosti, čímž si manžel žalobkyně prakticky zmařil možnost nástupu do vhodného zaměstnání. Dne 10. 8. 2022 bylo úřadu práce doručeno vyjádření zaměstnavatele, ve kterém je uvedeno, že nemohl být přijat, neboť se odmítl podrobit vyšetření smluvním lékařem a nemohla tak být provedena vstupní lékařská prohlídka. Správní orgán k tomu uzavřel, že tímto přístupem manžela žalobkyně je prokázáno, že odmítá zvýšení příjmů vlastním přičiněním. Tato skutečnost je dle správního orgánu rovněž prokázána písemným sdělením manžela žalobkyně ze dne 25. 8. 2022, ve kterém prohlašuje „...vím, že mi vedení odpoví, aby šel klient do zaměstnání a nebyl závislý na státu a dávkách. Na to již dopředu odpovídám, že je věci každého člověka, jestli sedí v kanceláři za státní plat, který se zase bude navyšovat nebo bere od státu dávky. Tak to vidím já. Proto neuznávám odpovědi dle tabulek. Toto ví každý...“. Rovněž z vyjádření manžela žalobkyně ze dne 14. 7. 2022 je dle správního orgánu zřejmé, že pracovat nechce. Ačkoliv byl v tu dobu více než 13 let bez jakéhokoli zaměstnání a je společně s žalobkyní plně závislým na nepojistných sociálních dávkách, nevyvíjel žádné aktivity za účelem zaměstnání. Úřad práce dále uvedl, že manželovi žalobkyni po 13 letech úspěšně zprostředkoval vhodné zaměstnání od 1. 8. 2022. Pokud by do tohoto zaměstnání nastoupil, byl by schopen po dobu minimálně 1 roku, tj. do srpna 2023, zajišťovat základní životní podmínky společně posuzovaným osobám vlastní prací a v případě, že by 70 % jeho příjmu bylo po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nižší než částka živobytí posuzovaných osob, mohl i nadále trvat nárok na opakovaně vyplácené dávky pomoci v hmotné nouzi, kde by se částka živobytí manžela žalobkyně navýšila na částku životního minima. Správní orgán I. stupně odkázal na příslušnou právní úpravu, zejména na § 11 – 14 zákona o pomoci v hmotné nouzi, dále také na § 3 odst. 1 písm. c) téhož zákona a uvedl, že osoba, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, se podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi nepovažuje za osobu v hmotné nouzi. Uzavřel, že vzhledem k výše uvedenému dne 17. 1. 2023 rozhodl, že manžela žalobkyně nelze od 1. 8. 2022 nadále považovat za osobu v hmotné nouzi, neboť po více než 13leté nezaměstnanosti a závislosti na nepojistných sociálních dávkách nemůže uchazeč o zaměstnání označit veřejně prospěšné práce za podřadné zaměstnání, jak to učinil

manžel žalobkyně. Tím prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, tj. vlastní prací.

5. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání, o němž žalovaný rozhodl žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 5. 6. 2023 č. j. MPSV-2023/120484-923. Odvolání žalobkyně zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.
6. Příspěvek na živobytí je podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., (dále jen „zákon o hmotné nouzi“), dávkou v systému pomoci v hmotné nouzi. Podmínky nároku na příspěvek na živobytí vyplývají z § 21 tohoto zákona. Podle jeho odstavce prvního, *nárok na příspěvek na živobytí má osoba v hmotné nouzi podle § 2 odst. 1 písm. a), jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob (§9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob.*
7. Okruh společně posuzovaných osob se stanovuje pro všechny dávky pomoci v hmotné nouzi podle § 4 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (§ 2 odst. 1 druhá věta zákona o hmotné nouzi). Manžel je společně posuzovanou osobou podle § 4 odst. 1 písm. b) zákona o životním minimu. Pokud je společně posuzovaná osoba považována za osobu, která není ve hmotné nouzi, výše příspěvku na živobytí se stanoví bez poměrné části příspěvku na živobytí připadající na osobu, která není považována za osobu v hmotné nouzi. Podle § 2 odst. 2 zákona o hmotné nouzi, *osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob*
 - a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), nebo
 - b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služeb s bydlením bezprostředně spojených (dále jen „odůvodněné náklady na bydlení“),*přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.*
8. Podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o hmotné nouzi, *osobou v hmotné nouzi není osoba, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním (§11), nestanoví-li tento zákon jinak.*
9. Ze shora citovaného ustanovení § 2 zákona o hmotné nouzi je zřejmé, že osobou v hmotné nouzi není každá osoba, která by byla uchazečem o zaměstnání. Podstatná je totiž výše jejího příjmu ve vztahu k částce živobytí a k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení a služeb s bydlením bezprostředně spojených. Již z tohoto důvodu není správný názor žalobkyně, že manžel žalobkyně má být považován za osobu v hmotné nouzi proto, že je veden jako uchazeč o zaměstnání. Jak správně uvedl žalovaný, pro posouzení, zda manžel žalobkyně je či není osobou hmotné nouzi, je jeho evidence jako uchazeče o zaměstnání sama o sobě bez významu.
10. Kromě toho, že osoba v hmotné nouzi musí mít příjem do určité výše, nesmí být považována za osobu, která není v hmotné nouzi. To je vyjádřeno v podtrženém textu citovaného ustanovení § 2, který zní *není-li stanoveno jinak*. Kdy osoba není považována za osobu v hmotné nouzi, je upraveno v ustanovení § 3. Správní orgány se proto v souladu s § 3 odst. 1 písm. c) zákona o hmotné nouzi zabývaly tím, zda manžel žalobkyně není považován za

osobu, která není v hmotné nouzi, tedy zda-li není osobou, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním.

11. Posouzení dostatečné snahy zvýšit si příjem vlastním přičiněním není pojmem možným vykládat svévolně. Zákon o hmotné nouzi totiž dostatečnou snahu zvýšení příjmu vlastním přičiněním definuje v ustanovení § 11 a § 12.
12. Konkrétně, podle § 11 odst. 2 zákona o hmotné nouzi, *zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení přímo příjmu a) řádným uplatněním nároků a pohledávek, b) prodejem nebo jiným využitím majetku, c) vlastní prací.*
13. V § 12 je pak upraveno, co se rozumí zvýšením příjmu vlastní prací. I tento pojem je tedy zákonem definován.
14. Podle § 12 odst. 1, *jako možnost zvýšení příjmu vlastní prací se posuzuje a) započetí výdělečné činnosti u osoby nepracující, b) zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti, c) možnosti vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost.*
15. Podle 2 odstavce téhož ustanovení, *za projevenou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací se považuje*

a) prokázaná vlastní snaha o zvýšení příjmu z výdělečné činnosti ve smyslu odstavce 1, zejména aktivní součinnost s krajskou pobočkou Úřadu práce ve spojitosti s evidencí uchazečů o zaměstnání, ve spojitosti se sociální prací, využitím služeb agentur práce, inzerce, nabídek výdělečné činnosti prostřednictvím internetu, korespondence se zaměstnavateli a aktivní součinnosti ve spojitosti se sociální prací s pověřeným obecním úřadem, obecním úřadem obcí s rozšířenou působností a újezdním úřadem,

b) výkon veřejně prospěšných prací nebo krátkodobého zaměstnání zprostředkovaného krajskou pobočkou Úřadu práce,

c) výkon veřejné služby (§ 18a), je-li tato služba vykonávána alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, a to pouze po dobu, kdy osoba nadále splňuje podmínku uvedenou v písmenu a).

16. Krajský soud předesílá, že dávka příspěvku na živobytí je dávkou pomoci v hmotné nouzi. V rozsudku č. j. 4 Ads 108/2015-34 Nejvyšší správní soud uvedl, že dávky pomoci v hmotné nouzi představují poslední záchrannou síť pro osoby nacházející se v obtížné sociální situaci, přičemž je nutné, aby tyto osoby učinily samy maximum pro to, aby si své životní potřeby zajistily svými vlastními silami a nespolehaly tak na stát a jeho sociální systém. Téměř totožnou věcí se zabýval zdejší soud ve věci sp. zn. 17 Ad 37/2023. Se závěry vyjádřenými v rozsudku č. j. 17 Ad 37/2023-50 se soud zcela ztotožňuje. V uvedené věci šlo o zvýšení dávky na živobytí ve prospěch žalobkyně, a to za období od 1. 6. 2023, přičemž předmětem sporu byla stejně jako v nyní posuzované věci, její výše. Shodně jako ve věci sp. zn. 17 Ad 37/2023-50 i v posuzovaném případě se správní orgány obou stupňů zabývaly tím, zda u manžela žalobkyně nastala některá situace, kterou zákon za snahu zvýšení příjmu vlastní prací považuje a zjistily, že nenastala, neboť kromě zaevidování se jako uchazeče o zaměstnání, manžel žalobkyně nevyvinul žádnou aktivitu. Nespolupracoval aktivně s úřadem práce, nevyužil služeb agentury práce, nevyhledával si zaměstnání sám, neměl ani zpracován vlastní životopis. Nevykonával ani veřejně prospěšné práce, ani veřejnou službu. Žalobkyně netvrdí, a ani ze správních spisů nevyplývá, že by manžel žalobkyně některou z činností, která je za zvýšení příjmu vlastní prací považována, činil. Žalobkyně, pro kterou z § 49 odst. 1 zákona o hmotné nouzi plyne povinnost osvědčit skutečnosti rozhodné pro

nárok na dávku, žádnou skutečnost, která by svědčila o tom, že její manžel vynaložil snahu o zvýšení příjmu vlastní prací, a nic k tomu netvrdila ani v žalobě. Správní orgány dospěly k závěru, že manžel žalobkyně není považován za osobu v hmotné nouzi. V souladu se zákonem zjišťovaly skutečnosti, které podle výše citovaného zákona o hmotné nouzi naplňují pojem dostatečná snaha zvýšit si příjem vlastní prací, přičemž žádnou takovou skutečnost nezjistily. Manžel žalobkyně nedoložil žádné objektivní důvody, pro které by mohl být uznán za osobu, která si nemůže příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním. Zcela přiléhavě žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí zdůraznil, že dávky pomoci v hmotné nouzi představují poslední záchrannou síť pro osoby nacházející se v obtížné sociální situaci, přičemž je nutné, aby tyto osoby učinily samy maximum pro to, aby si své životní potřeby zajistily svými vlastními silami a nespolehaly tak na stát a jeho sociální systém. Nárok na dávku příspěvek na živobytí nemají všichni občané s nízkými příjmy. Z nároku na dávku jsou vyjmuti ti, kteří mohou příjem zvýšit vlastním přičiněním, mimo jiné i vlastní prací, avšak takto nečiní. Soud souhlasí s žalovaným, že manžel žalobkyně nespadá do žádné ze skupin uvedených v ust. § 11 odst. 3 ve spojení s § 3 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi, u nichž se možnost zvýšit si příjem prací nezkoumá. I dle názoru soudu každý je primárně povinen postarat se sám o své potřeby a na pomoc státu se má spoléhat pouze, pokud to s ohledem na vlastní handicap jakéhokoli druhu či s ohledem na objektivní hospodářskou a sociální situaci není možné. Jak vyplývá z napadeného rozhodnutí a rozhodnutí správního orgánu I. stupně, manžel žalobkyně nespolečně pracoval aktivně s úřadem práce, do zaměstnání, které mu úřad práce zprostředkoval u zaměstnavatele TS Bruntál, s.r.o. na pozici uklízeč veřejných prostranství, do kterého byl přijat od 1. 8. 2022, nastoupit nemohl, poněvadž neumožnil provedení vstupní prohlídky u smluvního lékaře, když se nenechal u něho vyšetřit, přičemž vstupní prohlídka u smluvního lékaře byla podmínkou pro nástup do zaměstnání. Vlastní vinou si tak způsobil nepřijetí do zaměstnání, přitom nástupem do tohoto zaměstnání by byl schopen po dobu cca 1 roku zajišťovat základní životní potřeby společně posuzovaným osobám vlastní prací. Soud sdílí názor žalovaného, že od 1. 8. 2022 je manžel žalobkyně osobou, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, proto není od měsíce září 2022 považován za osobu v hmotné nouzi. Námitka žalobkyně, že její manžel je trestán za nevykonání vstupní lékařské prohlídky u naposledy sjednaného zaměstnání a že vůči němu postupuje úřední osoba svévolně, šikanózně či jinak v jeho neprospěch, není důvodná. Naopak správní orgány postupovaly v souladu se zákonnou úpravou a zjišťovaly skutečnosti, které podle zákona o hmotné nouzi naplňují pojem dostatečná snaha zvýšit si příjem vlastní prací. Žádnou takovou skutečnost však nezjistily.

17. Soud neprovedl žalobkyní navrhované důkazy v žalobě označenými listinami, neboť některé z těchto listin jsou součástí správního spisu a byly správními orgány hodnoceny, ostatní se nevztahují k projednávané věci, ale k nároku na příspěvek na živobytí za jiné než posuzované období. Soud proto z důvodu nadbytečnosti tyto listinné důkazy neprovedl.
18. Krajský soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji v souladu s ust. § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítl.
19. O nákladech řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s.ř.s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobkyně ve věci úspěch neměla a žalovanému náhrada nákladů řízení nepřísluší.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **lze** podat kasační stížnost ve lhůtě do dvou týdnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Brno, Moravské náměstí č. 6. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ostrava 31. 10. 2024

Mgr. Jarmila Úředníčková
samosoudkyně